

Sakāve Inčukalnā

Sākās Vecgada diena(*Silvestertag*). Bija auksts, miglains un tumšs. Mums vajadzēja doties ārā. Baltijas landesvēra Rīgas daļa pie Inčukalna(*Hinzenberg*) stacijas, uz Cēsu dzelzceļa līnijas, bija iepinusies smagās kaujās ar sarkanajiem. Mums vajadzēja to pastiprināt vai arī izpestīt. Neko tuvāk par stāvokli mēs nezinājām.

Nāca pavēle : sagatavoties. Tika sapakotas mugursomas un seglu somas, sagatavota furāža (zirgu barība). Es aizskrēju uz pilsētu, lai no saslimuša tautieša aizņemtos uniformas mēteļi un bruņucepuri. Siksnu (portupeju), patronsomu un karabīni es biju saņēmis. Zem mēteļa es vēl biju civilajā apģērbā.

Pa Popu fabrikas gaitenīiem un telpām steidzās brīvprātīgie ar klabošiem vārāmiem traukiem, lai dotos pagalmā. Mēs piesprādzējām ieročus un izbraucām uz ielas. Bija ieradies kājnieku eskadrons. Jātnieku karognesējs veda zirgus no šķūņa. Artilēristi un jātnieki stāvēja pie saviem zirgiem un ieročiem. Mēs gaidījām. Neviena nezināja ,uz ko. Jātniekos un kājniekos es atpazīnu draugus un paziņas. Pie mana lielgabala bija trīs livonieši.

Aizskrēja stunda pēc stundas. Roku sišana un kāju mīnāšana tik tikko izdzina aukstumu ārā no stīvajiem locekļiem. Kāds valstsvācu virsleitnants, jātnieku rotmistrs, paša visvarenību apzinoties, lēkšoja garām gar nostādīto ierindu un kaut ko kļiedza. Drīz pēc tam viņš pazuda uz visiem laikiem. Mēs nezinājām, kas vadīs nodaļu. Beidzot noskaidrojās, ka tas būs kāds jauns aviācijas leitnants. Viņš bija rietumos notriekts un ievainots galvā. Drosmīgs, nevainojams oficiers, bet uzdevumam, kas viņu gaidīja, tas nebija nobriedis. Viņu sauca Šēfers (Schäfer – aitikopis – tulk.). Tā kā te uzreiz viss nesaskanēja, viņš nekavējoties ieguva iesauku “Komperatīvs”, lai gan leitnants ar uzvārdu Šafs (Schaf – aita - tulk.) pie mums ieradās tikai daudzus mēnešus vēlāk.

Beidzot nāca pavēle doties ceļā. Īsi pirms mēs sākām maršēt, mana māte un brālis atnesa man vēl pāris siltu lietu un gribēja atvadīties. Kolonna maršēja pa Elizabetes ielu un iegriezās 1.Weidendamm(1.Vītoli dambī ? Ganību dambī?) uz kravas staciju. Tur atkal pavēlēja gaidīt. Taisni sāka satumst. Beidzot sākās iekraušana.

Kad mūsu zirgi stāvēja vagonā un bēdīgas laternas gaismā mēs bijām ērti ierīkojušies sienā, mūsu garastāvoklis acīmredzami uzlabojās. Bija silti un omulīgi. Apmierināti sprauslodami, zirgi gremoja sienu. Vilciens stāvēja. Neviena nezināja, kāpēc tas nedevas ceļā. Beidzot mēs izsūtījām vienu ārā, lai viņš uzzinātu, kas notiek. Garais kravas vilciens stāvēja pilnībā uzlādēts, bet bez lokomotīves. Tika murmināts par dzelzceļa latviešu personāla sabotāžu. Jau ilgi kā bija kļuvis tumšs. Lokomotīve vēl joprojām nebija redzama. Signālmastu laternas un pārmijas sarkanīgi mirdzēja caur apmākušos ziemas vakara dūmaku. Mans brālis bija vēlreiz iznācis ārā, lai mani redzētu. Kad “Roma” dosies ceļā, bija tikpat neskaidrs kā mūsu tālākais liktenis. Mēs

vēlreiz uz atvadām paspiedām viens otram roku. Tad mēs aizvilkām bīdāmās durvis un ierīkojāmies siltajā sienā uz gulēšanu. Vilciens nekustējās no vietas. Mēs jutāmies atbrīvoti no visa, kas bija pasaulē, bijām acumirkļi bez vēlmēm mierā, triecām dumjus un ļoti netaisnus jokus par Komperatīvu, kuru mēs pataisījām atbildīgu par visu, un beidzot, satinušies mēteļos un segās, iemigām.

Es pamodos, kad vilciens sāka kustēties. Dzelzceļa iekārtu ugunis lēnām attālinājās. Mēs braucām ārā tumšajā ziemas naktī. Pustumsā pār manu galvu mirdzēja mana jājamzirga pieres baltā zvaigzne. Fon Fogela (von Vogel) ēna pārslīdēja pār manu seju. Viņš pastūma savam brūnim sienu. Mazā staļļa laterna šūpojās šurpu turpu vagona riteņu taktī.

Pāris braucēju uzcītīgi krāca, kājas augstajos jājamzābakos gari izstiepuši. Heino gremoja pārliecīgi lielu armijas maizes gabalu un raudzījās ar neko neredzošu, tukšu skatienu sev priekšā. Kādā gremošanas pauzē viņš pēkšņi sacīja: "Šodien, bērni, dos zilās pupas". Tas bija tas, par ko mēs visi domājām, un pēkšņi mēs visi uzreiz bijām pamodušies. Uz kurieni mēs galu galā braucam? Uz Inčukalnu, tas bija pavisam skaidrs, bet kurš zināja stāvokli tur? Mazliet nepacietīgais, mazais Komperatīvs? Un kritika jau bija klāt. Ļoti gudri, taktiski plāni, tikko uz ātru roku radīti. Tas bija tik tiešām neveiksmīgi, ka mēs nevarējām tos Inčukalnā personīgi izstāstīt. Pakāpeniski mēs manījām, ka mūsu domas riņķo pa apli, dzīvās debates noklusa un katrs nogrima savās domās.

Inčukalna stacija un Inčukalna muiža, Persijam Volfam, piederoša manas mātes brālēnam, atrodas pie dzelzceļa posma Rīga – Sigulda – Cēsis - Valka – Tērbata, apmēram 40 kilometrus uz ziemeļiem no Rīgas. Izņemot pāris pieturas Rīgas priekšpilsētās, pirms Inčukalna atrodas tikai Ropažu (*Rodenpois*) stacija. Ropažu muiža arī bija Volfu īpašums. Tā dēvētā Livlandes šoseja, tajā laikā vienīgais cieti grantētais ceļš, kas savienoja Rīgu ar Pleskavu, līdz Cēsu apkārtnē iet diezgan paralēli dzelzceļa līnijai.

Drīz pēc tam, kad vilciens un šoseja pameta neglītās Rīgas priekšpilsētas un pabrauca garām zemajām pļavām starp Juglas (*Jagel*) un Ķīšezeru (*Stintsee*), tie iegriezās izstieptajos meža apgabalos, kuri tikai netālu no Inčukalna stacijas atkāpjoties dod vietu laukiem ar dzīvojamām mājām un izkaisītiem maziem mežiem. Šie, Rīgai ziemeļos priekšā novietotie meži, pretēji pārējiem lielajiem manas dzimtenes mežu apgabaliem, atšķīrās ar smilšainu, daļēji kāpveidīgu augsnes tipu, ar retu pamežu.

Kad mēs atvērām nelielu smago bīdāmo durvju spraugu, vilciens brauca caur šo apvidu. Ziemas nakts zudušo sapņu tumsībā piesnigušais mežs izskatījās pasakaini skaisti. Pēc mūsu laika aprēķiniem, mums vajadzēja tuvoties Ropažu stacijai. Drīz vilciens palēnināja savu ātrumu un pēc dažiem asiem kopā sakabināto vagonu grūdieniem, kuru laikā mūsu laterna nokrita no āķa un nodzisa, zirgiem nemierīgi šurpu turpu mīdoties, mēs pieturējām.

Pāris stāvu skrēja gar vilcienu un mēs redzējām pārmijnieku šūpojam signāllampu. Arvien vairāk brīvprātīgo lēca ārā no vilciena. Arī Heino bija izkāpis. Mums bija aizdomas, ka šeit notiks izkraušana. Pēc kāda brīža viņš nāca atpakaļ un ierāpās vagonā. Mēs viņu ievilkām iekšā aiz siksnas. Tomēr, saskaņā ar rīkojumu, mums vajadzētu šeit veikt izkraušanu, bet, diemžēl, rampa bija par mazu, sabojāta vai vispār nebija lietojama. Tātad atpakaļ vai uz priekšu – tālāk. Inčukalnā stāvoklis “neesot ļoti skaists”. Tas patiesībā bija ļoti nejauks. Sarkanie bija gandrīz ielenkuši nelielo landesvēra nodaļu un šo loku mums vajadzēja satriekt. Vārdu sakot, no iekšpuses, no ārpuses mēs nevarējām tam piekļūt, jo trūka izkraušanas rampas. Tāpēc mēs braucām pa vienīgo vēl atvērto vietu, Rīgas dzelzceļa līniju, iekšā katlā. Ar šokējošiem grūdieniem vilciens atkal uzsāka kustēšanos. Tagad lieta kļuva satraucoša. Zilās pupas šodien noteikti tiks dotas. Mēs ziņkārīgi skatījāmies pa durvju spraugu, bet izņemot mežu, mežu un vēlreiz mežu, nekas nebija redzams. Katrā ziņā vilciens palēnināja gaitu un brauca it kā piesardzīgi taustīdamies uz priekšu. Mēs tuvojāmies Inčukalna stacijai. Kļuva gaišāks. Bija atnācis 1919.gada jaungada rīts. Pie vilciena uzbēruma sniegā visgarām mēs pamanījām pēdas. Tās pavairojās pie iemīdītajiem ceļiem. Šur un tur gulēja tukšas patronu čaulas, munīcijas kastes, kāds beigts zirgs. Mežs atkapās un mēs jau redzējām zirgu pasta stacijas ēku, staciju un priekšlaukumā sašautu bateriju. Zirgi un apgāzti kaujas rati (divriči) gulēja sniegā.

Vilciens apstājās. No labās puses bija skaidri dzirdama ložmetēju uguns troksnis. Un lodes jau plīkšķēja pāri pār mums. Boļševiki šāva ļoti slikti, par augstu, citādi zirgu un lielgabalu izkraušana nebūtu pagājusi bez zaudējumiem. Jo vairāk brīvprātīgo lēca ārā no vilciena, jo dzīvāka kļuva uguns. No stacijas celtnes uz priekšu izvēlās jaunu landesvēra cilvēku pelēkā masa un uzņēmās pilnīgu piesegšanu aiz izkraušanas rampas. Mūsu kājnieku trieciengrupa devās sedzošā ķēdē pāri dzelzceļa sliedēm un pazuda mūsu skatieniem. Pēc tūlīt sāktās paš aizsardzības mēs dzirdējām, ka viņi tūlīt aiz vilciena sastāva ir nonākuši saskarsmē ar ienaidnieku un palikuši guļot. Mūsu abi lielgabali blakus izkraušanas rampai izvietojās šaušanas pozīcijā. Vedēji saņēma pavēli novietot zirgus pasta stacijā. Kamēr mēs vēl ar to bijām aizņemti, baterija taisni atklāja uguni. Gandrīz vienlaicīgi boļševiku pirmās granātas iesitās dzelzceļa novietnē. Ložmetēju(MG) un boļševiku strēlnieku uguns man likās uzkrītoši tuvu.

Tikko mēs ar zirgiem bijām zem jumta, nāca pavēle ar zirgiem un divriču kaujas ratiem ierasties baterijas atrašanās vietā. Mēs tikko bijām pametuši zirgu pasta staciju, kad pirmā granāta tieši ietriecās jūmtā. Vieni segli, kad jātnieks tos cēla zirgam mugurā, ar granātas šķembu acumirkli tika pārplēsti divās daļās. Zirgs un jātnieks palika neskarti.

Mēs saņēmām pavēli ar zirgiem un lielgabalu kaujas ratiem palikt aizsegā aiz izkraušanas rampas. Pat ne 30 metru attālumā no mums atradās lielgabali un šāva prom pāri pār mūsu galvām. Mēs saņēmām ēdināšanu un cigārus, stāvējām blakus mūsu zirgiem un varējām, neko nedarot, veikt novērojumus par stāvokli. Es

dusmojos uz sevi, ka biju pieteicies tieši uz bateriju. Tas bija bezjēdzīgi, cīņām kļūstot arvien nopietnākam, stāvēt klāt kā skatītājam un tas, kā es bieži varu atzīties, arvien vairāk krita uz nerviem, jo ilgāk tas turpinājās. Paša aktivitāte tādos brīžos, kā vispār zināms, iedarbojas kā atvieglojums.

Cīņā iestājās īsa pauze. Mēs gaidījām, ka tai sekos otrs, nopietnāks uzbrukums. Un tas arī sekoja. Ložmetēju šāvienu zalves par mata tiesu lidoja pāri rampai un mūsu galvām. Aiz lielgabaliem, egļu biezoknī, kā nopļautas sniegā nobira skujas un zari. Tajā pašā laikā sākās stipra uguns no abiem flangiem. Loks kļuva ciešāks. Tikai aizmugurē likās viena šaura sprauga vēl esam vaļā. Netālu no zirgu pasta uz atklāta sniega lauka mēs bijām pamanījuši kādu siena kaudzi - kuiju – ar vidū uz augšu slejošos mietu, kādas latviešu zemnieki taisa tālajās siena pļavās. Viens braucējs tai tuvojās, lai atnestu pilnu klēpi siena. Viņš nāca atpakaļ ļoti ātri, ļoti uztraukts un bez siena. Bez elpas, pilnīgā Rīgas pusvāciskā valodā viņš izgrūda vārdus: “Man hat mir mit einer Kanone ins Gesicht geschossen!” (Man ar pistoli šāva sejā! vārdi Gesicht – Gesicht un geschossen – geschossen tiek kropļoti). Mums vajadzēja skaļi smieties. Viņš palika pie sava ziņojuma – boļševiki atrodoties tieši aiz siena kuijas. Tas bija aiz mums, kreisajā pusē. Ja viņa ziņojums bija patiess, tad boļševiki bija šķērsojuši dzelzceļa līniju uz ziemeļiem no stacijas un, radot briesmas, tuvojās šosejai.

Heino, mūsu lielgabala priekšnieks, nolēma pats personīgi noskaidrot stāvokli un aizjāja norādītajā virzienā. Pēc dažām minūtēm viņš atgriezās atpakaļ stieptā galopā un asiņojošs. No vistuvākā attāluma viņš bija saņēmis šāvienu augšstilbā. Neskatoties uz to, viņš visu dienu palika pie sava lielgabala. Tikmēr naidīgā ložmetēju un lielgabalu uguns būtiski pastiprinājās. Sprādzieni turpinājās cieši ap mūsu bateriju. Boļševikiem vajadzēja būt labai novērošanai. Arī ieroču uguns izplatījās arvien plašāk apkārt ap mūsu atklātajiem flangiem. Stāvoklis kļuva bīstams. Tas kļuva skaidrs arī dumjākajam civilajam stratēģim.

Garām uz nestuvēm tika aiznesti pirmie ievainotie. Sanitāri apstājās, lai ielādētu tās vilcienā. Tajā pašā acumirkli starp vilcienu un mūsu zirgu galvām sprāga granāta. Vagoni, nestuves un sanitāri pazuda melnā dūmu mākonī. Mani zirgi saslējās nāves bailēs un man vajadzēja pielikt visas pūles, lai tos noturētu. Otrā granāta ietriecās cieši blakām baterijas novietnei un apšļāca šāvējus ar mēsliem un sniega pikām. Latviešu lokomotīves vadītājs to ilgāk vairs nespēja paciest, viņš atkābināja lokomotīvi un dūmodams devās prom Rīgas virzienā. Pāris pakaļ raidīto ieroču ložu tikai paātrināja viņa tempu. Pie vilciena stāvēja pamestas nestuves. Kāds ievainotais kļiedza. Beidzot viņu aiznesa projām. Mūsu ieroči šāva nepārtraukti, bet man bija iespaids, ka uguns tik tikko vēl tiek vadīta. Vesela sauja kājnieku no kompānijas, kuru mums vajadzēja izpestīt, nogulās pilnīgā aizsegā mums priekšā pie rampas. Pa pusei vēl zēni, kuri no pārguruma tik tikko spēja turēties kājās. Veltīgi kāds unteroficiers nopūlējās likt viņiem celties un doties tālāk. Leitnants Šēfers nebija redzams. Bet visur cilvēks nevarēja būt. Stāvoklis kļuva ļoti nopietns. Klusu es par to

apmainījos domām ar Fogelu. Koncentriska uzbrukums varētu beigties ar pilnīgu mūsu iznīcināšanu.

Nāca pavēle izsūtīt patruļu, lai noskaidrotu, vai mūsu aizmugure vēl ir brīva no ienaidniekiem. Tūdaļ pieteicās pāris brīvprātīgo.

Jātnieku karogs aizvadīja savus zirgus stacijas ēkas aizsegā. Zirgu un jātnieku kaudzes vidū ietriecās granāta. Anrepa tīrasiņu ķēve raustīdamās valstījās savās asinīs. Ar vienu pistoles šāvienu tās jātnieks padarīja viņai galu.

No aizmugures rikšos, gariem stiepieniem caur mežu, atgriezās patruļa. Ziņojumu es nevarēju sadzirdēt, jo es pilnībā biju aizņemts ar savu mežonīgu kļuvušo Brūni. Viens ziņotājs steidzās uz stacijas ēku. Cieši blakus baterijai sprāga divas granātas. Ložmetēju un strēlnieku uguns no flangiem piespieda šāvējus uz īsu laiku doties aizsegā. Es vēlējos sagatavot šaušanas gatavībā savu karabīni, taču zirgi neļāva man ne uz brīdi atbrīvot rokas. Viens ziņotājs skriešus nāca no stacijas ēkas. Atkal sprāga divas granātas īsi viena pēc otras un ietina ieročus un šāvējus melnā dūmu mākonī. Es neuzdrīkstējos paskatīties, kad dūmi izklīda. Bet neviens nebija ievainots. Tad nāca pavēle – lielgaballieki pie ratu zirgiem! Ieročus un ratus atstāt! Aizbāžņus (**Verschlusstücke?**) ņemt līdz!

Neorganizēts pūlis ieplūda mežā. Kājnieki turējās pa trijiem un pa četriem pie virvēem un ļāva mūsu zirgiem vilkt sevi līdz. Atsevišķi jātnieki aulekšoja uz priekšu, iekšā meža biezoknī, kājnieki vairāk mīņājās nekā gāja bezceļa biezajā sniegā. Pa vidu ragavas ar ievainotajiem un slimajiem. Ar cauršautu apakšžokli un asinīm applūdušu pārsēju, atbalstīties uz kādu biedru, garām pabrauca brīvprātīgais fon Samsons. Bez ceļa un takām visi plūda starp dzelzceļa līniju un šoseju atpakaļ cauri mežam. Neviens nezināja, vai šis pēdējais izejas ceļš tieši tagad jau nav sarkano nogriezts. Tikai pamazām radās kārtība sajukumā citam ar citu. Vienības savācās, vadītāji atkal turēja cilvēkus savās rokās.

Pēc tam, kad jaunie brīvprātīgie zinājās esam izpestīti no 10 kārtīgā pārspēka aplenkuma, noskaņojums atkal uzlabojās. Bet pamestie lielgabali mūs dziļi sāpināja. Allaž mēs bijām varējuši paņemt līdz visus ievainotos un neviens nebija nokļuvis gūstā. Ļoti riskantais pasākums varēja beigties daudz bēdīgāk. Mēs, kas bijām bijuši pilnīgi ielenkti, bijām visu Jaungada dienu noturējušies un izveduši ārā Rīgas grupu. Tas mazliet aizslaucīja nospiedošo sajūtu. Boļševiki Inčukalna kauju vēlāk tika svinējuši kā lielu uzvaru. Mums, neskatoties uz visu, ne bez iemesla, bija iekšēja pārākuma sajūta.

Bet pārpūlētie nervi nospēlēja ar mums vēl vienu ļoti smieklīgu joku. Nodaļa bija beidzot atkal sakārtojusies un maršēja garā kolonnā bez ceļa caur piesnigušo mežu. Agrāk vai vēlāk mums vajadzēja sasniegt Livlandes šoseju, mūsu vienīgo atkāpšanās ceļu uz Rīgu. Beidzot mēs uzgrūdāmies šauram ziemas malkas ceļam un drīz pēc tam agrā ziemas vakara pustumsā atpazinām gaišo platās šosejas lentu. Tajā pašā momentā priekšgals, kas šajā nenoskaidrotajā stāvoklī maršējot turējās par daudz tuvu kopā ar vairākumu, apstājās. Šoseju bija aplenkusi sarkano kājnieku

nodaļa. Skaidri bija atpazīstami tumšie strēlnieku stāvi ķēdē uz apsnigušā grāvja malas. Mēs bijām nogrieztī. Dīvainā kārtā sarkanie uz mūsu cieši noslēgto kolonnu neatklāja uguni. Es ar savu Brūni biju izrāvēis tālu uz priekšu un, pirms vēl nāca pavēle no jau ilgi līdz aizsmakumam kliezošā leitnanta, mēs atpazinām, ka sarkano strēlnieku ķēde ir ceļa stabiņi pie šosejas. Boļševikiem būtu bijis pavisam viegli izmest priekšā kādu kompāniju ragavās un nogriezt vienīgo atkāpšanās ceļu. Viņi to nemaz nemēģināja un izlaida mūs ārā no katla.

Mēs maršējām tālāk pa šoseju, pa to pašu, pa kuru pirms desmit dienām mēs tikām vilkušies no Ungurmuižas. Vecajā Ropažu zirgu pasta stacijā leitnants Šēfers ļāva mums apstāties. Stīvi nosalušo brīvprātīgo kamols ievēlās karsti nokurinātajā (versmaini karstajā) viesistabā. Zirgi tika novietoti stallī. Vai sargpostenis pret sarkanajiem tika nostādīts, to kā vienkāršs braucējs es nezināju. Bet es tomēr turu to par iespējamu, ka šis pats par sevi pašsaprotamais mērs tika pieņemts, jo es atceros dzīvu vārdu pārmaiņu starp leitnantu un dažiem padotajiem – karu piedzīvojušajiem cara armijas oficiēriem – kādu stāvokli ieņemt? Tajā laikā no Rīgas garām brauca štāba auto un es saņēmu norīkojumu, vest Heino un vēl pāris ievainoto uz Rīgu. Nākošajā priekšpusdienā Rīgā ieradās leitnants Šēfers ar pārējo nodaļu, bez jēlkādas vēlreizējas saķeršanās cīņā ar sarkanajiem.

Cita starpā kāda latviešu grupa no brīvprātīgo vienības saņēma pavēli izvietoties un segt atkāpšanās ceļu pāri Daugavai. Angļu kreisera komandieris bija apsolījis tik ilgi pārņemt uguns aizsardzību un piesegt ar smagajiem kaujas ieročiem. Bet latvieši sarīkoja dumpi un atteicās paklausīt. Tūdaļ pēc tam angļu kreiseris atklāja uguni uz latviešu kazarmu. Nākošajā rītā tas bija pazudis. Latviešu nemiernieki tika atbruņoti. Kura formācija bija saņēmusi šo rīkojumu, es nezinu.

Tās dienas vakarā istabā pie manis atnāca kāds biedrs un man paziņoja, ka katrs desmitais no latviešu nemierniekiem tiks ar lauku kara tiesas rīkojumu rītausmā nošauts. Arī man esot pavēlēts piedalīties eksekūcijas komandā. Es nepiešķīru nekādu vērību šai zaldātu pašdarbībai un lūdzu, lai viņš pameklē kādu citu. To viņš noraidīja ar pamatojumu, ka nevarot tam izmantot jaunos zēnus vai nedrošus un nepazīstamus strēlniekus.

Ar riebumu es likos gulēt. Nākošajā rītā, agri ap pieciem es tiku klusi pamodināts. Divi biedri no manas istabas jau gatavojās, sajozās un uzlika bruņucepures. Man bija diezgan sāji ap dūšu, kad es kopā ar abiem pārējiem izgāju vāji apgaismotajā gaitenī. Te nāca vakarējais pavēles devējs un jautāja man, vai es esmu gatavs atteikties. Viens cits esot brīvprātīgi pieteicies. Es atteicos labprāt. Pēc tam es varēju tiešākus tā rīta attēlojumus klausīties, ja es tos būtu gribējis dzirdēt...

Rīga vairs nebija ilgāk noturama. Pēdējie vilcieni pameta pilsētu. Tvaikonis "Roma" bija aizdampējis uz Štetīni. Mani piederīgie bija prom. Mana māsa Benita palika pie landesvēra kā žēlsirdīgā māsa (slimnieku kopēja). Dažas dāmas sekoja viņas piemēram. Jauni brīvprātīgie, pa lielākai daļai ar saviem zirgiem, pēdējā brīdī iestājās

landesvērā. Viens vai divi landesvēristi īsi un kodolīgi paskaidroja, ka viņi nevar atstāt savus vecākus, brāļus un māsas Rīgā tiešam dūrienam, un palika Rīgā. Arī mans Tērbatas tautietis un vecais draugs Alfrēds Freitags (*Alfred Freytag Loringhoven*). Pēdējās dienās trieciengrupa un jātnieku nodaļa saņēma papildinājumu. Jauni un veci, dienējuši un nedienējuši. Bet jāt spēja daudzi un šāva visi.

Pilsētā patlaban plosījās pūlis. Vācu apgādes nometne un pārtikas veikali tika izlaupīti. 3.janvāra vakarā pie tumšajām ziemas nakts debesīm parādījās sarkanu uguns liesmu blāzma. Dega pilsētas vācu teātris. Rīgu atstāja pēdējā vācu reiha armijas grupa. Tā bija vēlākā “dzelzs divīzija” ar savu vadoni, *pour le merite* nesēju, majoru Bišofu (*Bischof*), brīvprātīgo korpuss ar apmēram 150 ieročiem. Reiha vāciešu štābs bija pieņēmis lēmumu atkāpties uz Jelgavu, tur no jauna veidot rotas un pievienoties baltiešu formācijām, ko Jelgavā bija nodibinājuši kurzemnieki.

Arī trieciengrupa 3.janvāra vakarā bija gatava maršēšanai. Gara kolonna stāvēja Puškina bulvārī un gaidīja, kad tā varēs iekļauties aiz citām vienībām uz Nikolaja ielas. Četri no mūsu brūnajiem bija aizjūgti smagajos kaltajos ratos. Fogels un es stāvējām pīpēdami blakus zirgiem un taisījām savus jokus par to, ka tagad mēs esam zemu krituši – par vezumu kalpiem. Māju aprises pakāpeniski pazuda tumsā. Šur un tur uznira brīvprātīgo un civilistu tumšās ēnas. Pēdējā īsā atvadīšanās no tuviniekiem, kas palika šeit.

Beidzot kolonna sakustējās, iegriezās Nikolaja ielā, tad uz Daugavmalu un tad, smagi rībinot, pāri Daugavai pa garo koka tiltu, ko vācieši kā aizvietotāju bija uzcēlušī krievu sagrauto tiltu vietā. Tālāk maršēšana veda cauri Torņakalnam (*Thorensberg*), Daugavas kreisā krasta priekšpilsētai ar neglītām mazpilsētas koka mājām. Vecais, sen pazīstamais pilsētas skats ar Doma, Pētera un Jēkaba baznīcu torņiem bija pazudis tumsā. Tikai degošā pilsētas teātra uguns atspīdums mirdzēja tumsā kā bāka. Pēdējās Torņakalna mājas palika aiz mums. Kolonna maršēja pa šoseju, kas taisna kā striķis, līdzena, garlaicīga un tuksnesīga veda uz Jelgavu (*Mitau*).

Vai boļševiki jau būtu iebrukuši Rīgā no otras puses? Klusēdami, ar augstu uzsistām apkaklēm, rokas dziļi sabāzuši mēteļu kabatās, mēs gājām blakus saviem zirgiem. Atkal un atkal maršēšana apstājās, tad atkal tikpat nemotivēti sāka kustēties. Baterija, vai, pareizāk sakot, tās pārpalikums, sen jau bija pašķīries cits no cita. Pa starpu bija iespraukušies citi braucamrīki.

Bija kāda ilgāka apstāšanās. Gara zemnieku ragavu rinda ar sienu brauca mums pretim. Viņi tika apturēti, pagriezti atpakaļ un iekļauti maršējošajā kolonnā. Augsts vezums ievilkās kolonnā pirms mūsu ratiem. Es instinktīvi padzinu savus zirgus tuvāk, izņēmu tiem laužņus no mutes un ļāvu ēst visu garo maršēšanas nakti. Pirms mums soļojošās trieciengrupas atpalcēji sēdās mūsu ratos. Starp tiem pazīstami, agrākie skolas biedri, Tērbatas laika biedri. Atkal un atkal maršēšana apstājās. Pa kreisi no ceļa stāvēja kāda maza, bezgaumīga koka māja. Es iegāju iekšā, lai sevi mazliet sasildītu. Bet tas tik tikko izdevās, jo šaurā telpa bija pilnīgi pārpildīta ar brīvprātīgajiem. Kādā stūrī sēdēja pāris dāmu. Es atpazīnu tanti Elizabeti Lovisu

(Elisabeth Loewis) ar abām viņas meitām. Es tik tikko izspiedos cauri līdz viņām. Viņa bija pievienojusies trieciengrupai kā žēlsirdīgā māsa, kas viņa katrā ziņā nebija, bet gribēja par tādu iztēloties. Vēlāk viņa nodibināja un vadīja karavīru namu, kas kļuva par Baltijas landesvēra sastāvdaļu bez kura karaspēka tālākā dzīve vairs nebija iedomājama. Tagad viņa sēdēja zili piesmēķētās istabas kaktā, jauno landesvēristu ielenkta, kas viņu uzskatīja par medmāsu un meklēja padomu un palīdzību pret visām iespējamajām maršētāju slimībām.

Kolonna atkal devās ceļā. Mums pievienojās viens kādreizējais Alberta skolas skolēns Neierastajām 40 kilometru marša grūtībām viņš nebija gatavs. Mēs ļāvām viņam iesēsties mūsu ratos.

Austrumos debesīs kļuva redzamas pirmās gaišās svītras. Pieteicās jaunā diena. 4.janvāris, mana dzimšanas diena. No satuntuļojušos stāvu tumšajām aprisēm lēnām kļuva atpazīstami zilipelēkie brīvprātīgie, ar no negulēšanas bālām sejām. Ziemas nakts tumsa atsedza plašus, baltus sniega klajumus. Rets koks vai krūmu puduris pārtrauca vienveidīgo ainavu. Pirmās vārns pameta savus nakšņošanas kokus un ar smagiem spārnu vēzieniem devās uz savām barošanās vietām. Izplūkātajā siena vārumā man priekšā šņāca latviešu zemnieks, ādas cepuri pār ausīm pārvilcis, kājas lielajos, lempīgajos filca zābakos gari izstiepis.

Es izgāju priekšā siena vārumam un palūkojos uz priekšu. Mēs bijām ievērojami atpalikuši no kolonnas. Es puisi uzmodināju un liku tam steigties. Pusmiegā tas uzreiz nesaprata, kas ar viņu notiek. Tad viņš skubināja savu zirdziņu ar stīvi sasalušajiem striķu grožiem un meklēja sienā pēc pātagas, un skubināja rikšot. Es vienreiz uzplaukšķināju saviem brūnajiem un tie sāka rikšot. Visa kolonna atdzīvojās un traucās mums pakaļ. Mēs skrējām līdzās zirgiem. Rati slīdēja uz gludās, sniegotās šosejas, atsitās pret ceļa stabiņu un kāds vīrs ar elegantu loku ielidoja sniegā. Ne tikai uz viņu, bet arī uz visiem citiem tas iedarbojās ļoti uzmundrinoši. Nekad nezūdošais karātavu humors bija atkal pamodies.

Mēs tuvojāmies Jelgavai. Labajā pusē mums priekšā vingrinājās Jelgavas landesvērs. Strēlnieku ķēde gāja cauri sniegam ar "Celties, augšā, marš, marš!". Gandrīz miermīlīgs mums šķita šis acumirklis. Mēs sev likāmies kā kauju pārbaudīti veterāni.

Mēs iegriezāmies muižniecības vecajā mazpilsētā Jelgavā. Šeit mēs redzējām daudz vairāk reiha vāciešu nekā Rīgā. Lielākoties pie rokas latviešu meitenēm. Mums radās iespaids, ka viņi nepieder pie kādas brīvprātīgo vienības, bet gan pie zaldātu lielās padomes prominencēm.

Pēc ilgas gaidīšanas, salšanas un lamāšanās mēs beidzot dabūjām zirgus zem jumta. Vakara barošanas laikā es paslīdēju ar diviem pilniem ūdens spaiņiem un atkal izsītu savu labo roku no pleca locītavas. Mani nogādāja uz lazareti un zem narkozes ievilkā to atkal atpakaļ. Tad es tiku ielikts tīrā, saklātā gultā un drīz pēc lēni norimstošām sāpēm gulēju taisnājo miegā.

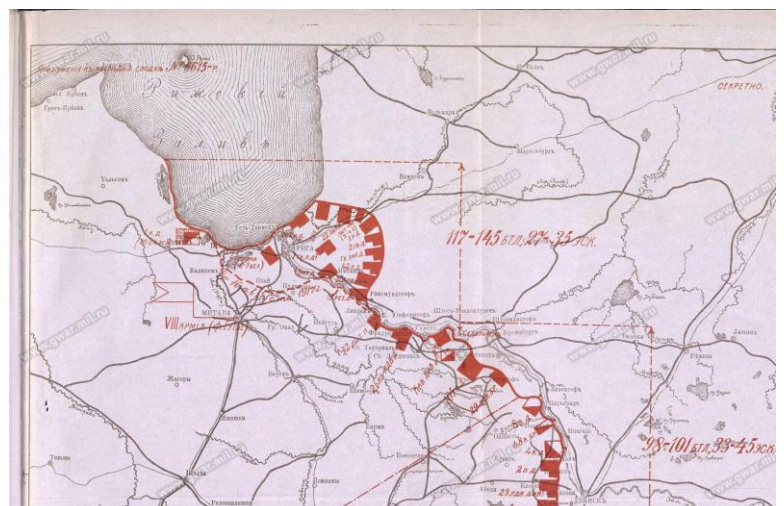
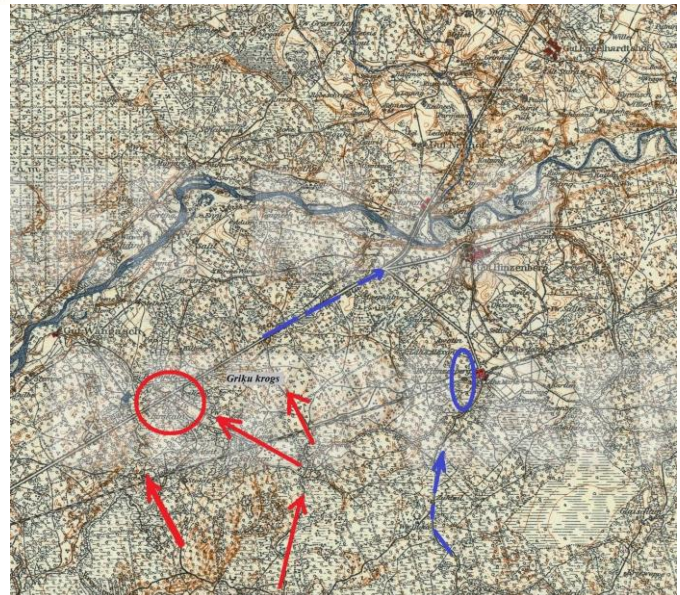
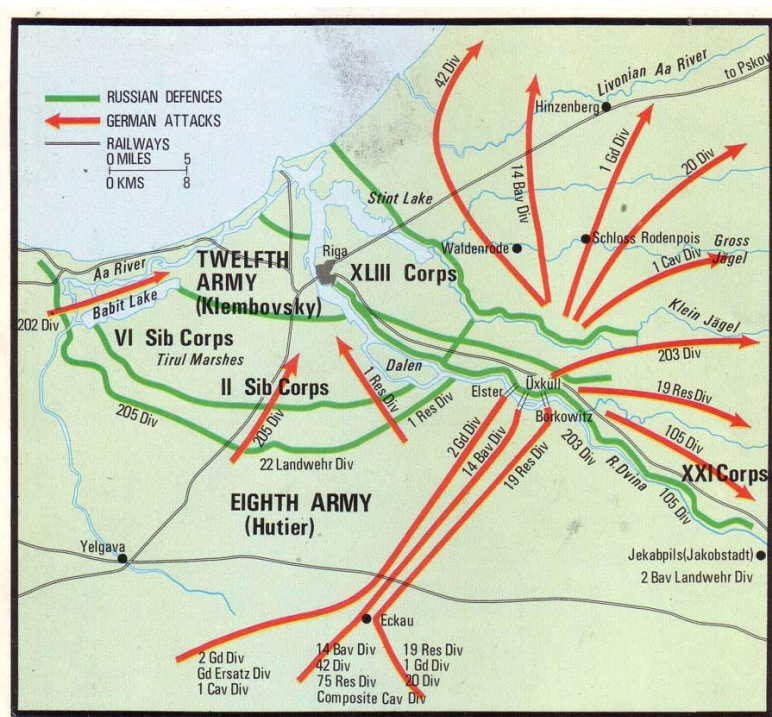
To man labāk nebūtu vajadzējis darīt.

Nākošajā rītā lazarete sakravājās un tika sakārtota ar visiem ievainotajiem un slimajiem marša gatavībā. Es meklēju kopā savas lietas, uzmetu mēteli uz sava sasaitētā pleca un gribēju pamest lazareti. Gaitenī mani apturēja kāds sanitārais unteroficiers, kas uz mani sakliedza, ka neviens bez atvaļinājuma zīmes nedrīkst pamest lazareti. Es mēģināju uztrauktajam kārtības sargātājam izskaidrot, ka es nekādā veidā neesmu uzskatāms par piederīgu viņa komandētajai vienībai, bet tas tikai vēl vairāk pavairoja viņa naidīgumu. Es uzņēmu kursu uz rakstāmistabu, bet nokļuvu atkal nepareizā adresē un tiku pamācīts, ka man ir jāgaida, kamēr ieradīsies štāba ārsts. Diemžēl es nepaklausīju. Vienu stundu vēlāk ievainotie un slimie tika ielādēti kravas vagonā. Arī es. Mani spēcīgie protesti tikai nokaitināja vācu unteroficiārus līdz tam, ka viņš saprata, ka mani stingrāk jāpatur acīs. Muļķīgā veidā es nesaņēmos vienkārši aizbēgt prom. Vagonā es satikos ar Inčukalnā ievainotajiem un neizsakāmi kaunējos par to. Es sev likos kā simulants un vislabprātāk būtu izlēcis no braucošā vilciena.

Mēmelē transports tika izlādēts un nogādāts turienes kara lazaretē. Tā bija ierīkota semināra ēkā blakus stacijai. Lielākā daļa landesvēra cilvēku tika novietoti vienā telpā, lielajā aulā. Es gulēju cieši - gulta blakus gultai ar Heino. Mēs visi jutāmies nožēlojami.

Nākošajā rītā lielākajai daļai tika konstatēts liels drudzis un smaga gripa. Es cieti nogulēju vairākas nedēļas. Pie mūsu gultām bija visu landesvēra cilvēku tikšanās punkts. Starp tiem bija komiski tipi. Man ir palicis atmiņā kāds vīrelis. Mazs, šķielējošs, līks, ar sarkanu kazbārdu. Uz garā, spicā deguna bija degunkniebis zelta rāmītī ar garu ķēdi. No neapautās labās kājās perpendikulāri gaisā slējās liels, balti apsaitēts kājas pirksts. Draudzīgi izdarīta nopratināšana atklāja, ka kādā kaujā pirms Rīgas viņš bija nogūlies zem vilciena un šāvis no turienes. Viņš bija palicis guļot arī tad, kad vilciens bija sācis kustēties. Bet viņš nebija apdomājis, ka lokomotīve stumsies no aizmugures: "Kad tā nāca, palika taču ļoti šauri", viņš vientiesīgi sacīja.

Tas turpinājās vēl ilgi, pirms mēs - vēl aizvien ļoti novārguši - varējām veikt mūsu pirmās pastaigas uz pilsētu un ārā uz tālu gulošo molu. Kad mēs beidzot atkal bijām spējīgi maršēt, Jelgava jau sen bija atstāta. Baltijas landesvērs bija atkāpies uz Liepājas apkārtni un atradās manas dzimtenes pēdējā stūrī smagās aizsardzības kaujās pret milzīgu pārspēku.

Stürmende Garde

Nach einer Originalzeichnung von Erich R. Döbrich-Stegliß

Stellungsbau der Uferstellung an der Livländischen Aa, September 1917.
 Oblt. v. Plüskow Maj. Graf Eulenburg Prinz Eitel Friedrich
 3ptm. d. R. Lühr Oberst v. d. Osten

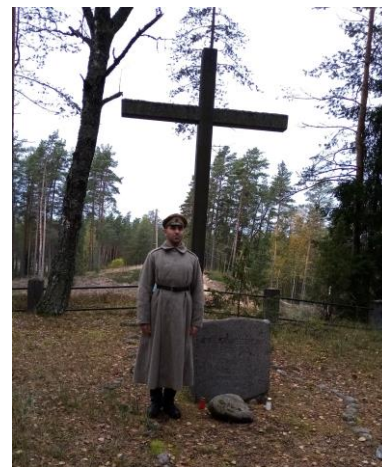
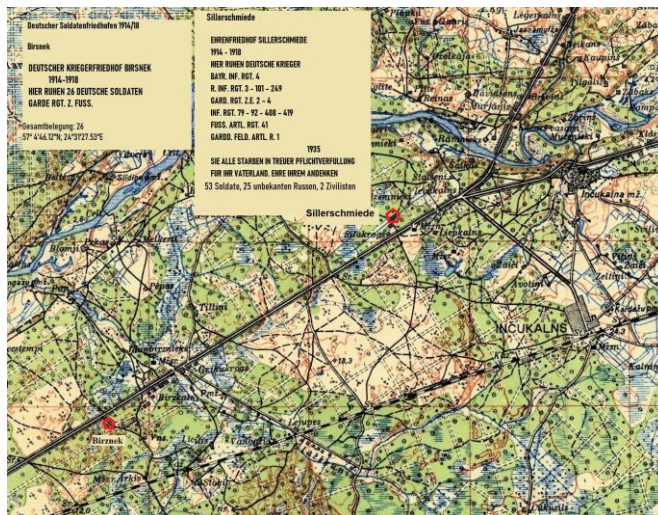
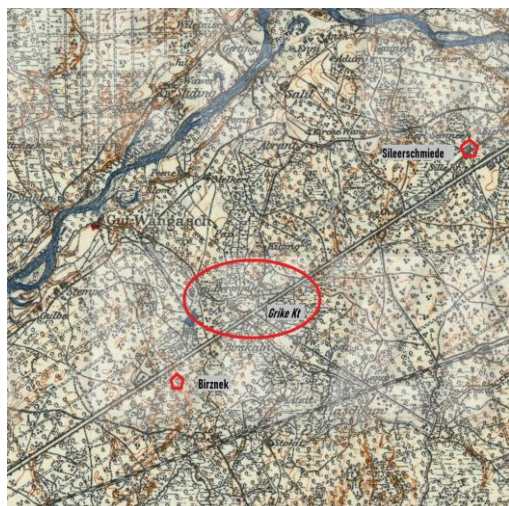
Hinzenberg 2020. Türe. Birznek.

German Soldier Cemetery 1914/18

Cemetery size: 221 m²

The grave field was enclosed by a ring fence, which was repaired by reservists of the Bundeswehr on behalf of the Volksbund in 2004. The entrance is limited by 3 concrete pillars. At the center is a granite memorial with the text:

GERMAN WARRIORFRIEDHOF BIRSNEK 1914-1918 RIP HERE 26 GERMAN SOLDIERS GARDE REGT. ON FOOT

Hinzenberg 2020. Tūre 9.

Krievu rotas formēšana tika uzsākta 1918. gada 12. novembrī pēc tam, kad vācu 8. Armijas štāba priekšnieks deva atļauju vietējo paš aizsardzības spēku – landesvēra – formēšanai. Sākotnēji bija iecere formēt brīvprātīgo rotu, kas vēlāk varētu pievienoties Krievijas Brīvprātīgo armijai un turpināt cīņu pret boļševikiem. 28. decembrī rota devās uz Inčukalna pozīcijām un nostiprinājās muižas apkārtnē. 31. decembrī tā, pārejot pretuzbrukumos, sekmīgi atsita 4. latviešu strēlnieku padomju pulka uzbrukumus. Cīņa par muižas kompleksa ēkām notika ar mainīgām sekmēm. Visa diena pagāja savstarpējās apšaudēs, atsitot ienaidnieka pārspēka uzbrukuma viļņus. Kāds no muižas kalpiem bija „sarkano” 1. rotu pa Gaujas ieleju ievēdis rotas aizmugurē, līdz ar to kapitana Didorova (Дыдорov Климeнт Иванович) rota tomēr tika padzīta no pozīcijām un atkāpās uz Griķu krogu. Neskatoties uz pirmo sakāvi, krievu rota iemantoja cietu un turpmāk tika saukta par Didorova rotu.

1.pasaules kara vācu karavīru Brāļu kapi

1. pasaules karš (1914-1918.) arī Latviju ierāva divu impēriju Vācijas un Krievijas (kuras sastāvē tajā laikā bija Latvija) karā.

Jau 1914.gada vasarā Baltijas guberņās norisinājās vispārēja mobilizācija. No Latvijas bēgļu gaitās uz Krieviju aizdevās un bojā gāja gandrīz 1 miljons pamatiedzīvotāju.

Karadarbība Latvijas teritorijā sākās 1915.gada pavasarī no Lietuvas puses – (7.maijā) tiks ieņemta Liepāja. Vācu karaspēks 15.aprīlī (2.maijā) strauji tuvojās Jelgavai, kur uzbrukumu negaidīti apturēja Daugavgrīvas cietokšņa apvienoto darba rotu bataljoni, kurus bija paredzēts izmantot aizsardzības būvju un nocietinājumu celtniecībai. Pateicoties šiem panākumiem 1915.gada 19.jūlijā (1.augustā) tika izdota pavēle latviešu strēlnieku bataljonu formēšanai, kuros brīvprātīgi iestājās 8 tūkstoši karavīru.

Tā paša gada rudenī (3.oktobrī) bija sīvas kaujas par Rīgu pie Slokas un Ķekavas jau ar jaunizveidoto latviešu strēlnieku bataljonu piedalīšanos.

1916. gada pavasarī 8 jaunizveidotie (Daugavgrīvas, Rīgas, kurzemes, Vidzemes, Zemgales, Tukuma, Bauskas un Valmieras) latviešu strēlnieku bataljoni bija Rīgas frontē un arī tā sauktajā „Nāves salā” (nosaukums iegūts daudzo bezjēdzīgo upuru dēļ), kur plašākā karadarbība notika martā un jūlijā. Latviešu strēlnieku bataljoniem izdevās pārraut vācu fronti, taču krievu pulku neveiksmju dēļ tālākie uzbrukumi apsīka. Decembrī tika gatavots jauns uzbrukums. Tas bija paredzēts 29 verstu platā frontes sektorā no Babītes ezera līdz Olainei- Tīrelpurvam. Šīs sīvās un slavenās „Ziemassvētku kaujas” ilga no 5.janvāra (23. decembra) nakts veselu mēnesi un nesa lielus cilvēku upurus abās karojošās pusēs. Strēlnieki zaudēja uzticību Krievijas armijas virspavēlniecībai un tās spējai vadīt karadarbību.

1917. gada 19.augustā (1.septembrī) vācieši sāka uzbrukumu Rīgai, jo zināja, ka Koriņlova dumpja nodrošināšanai krievu armijas Rīgas frontes sektors bija novājināts. Sākoties vācu uzbrukumam pārceļoties pāri Daugavai pie Ikšķiles, vācu armija draudēja aplenkt Rīgu un visu 12. krievu armiju. Krievu karaspēks ātri atstāja Rīgu. Latviešu strēlnieku II brigāde pie Mazās Juglas upes uz 26 stundām apturēja vāciešu uzbrukumu un izglāba Krievijas armijas galvenos spēkus no ielenkšanas un iznīcināšanas. 21. augustā (3.septembrī) vācu armija iegāja Rīgā un ieņēma gandrīz visu tās apriņķi, tai skaitā arī stratēģiski svarīgo Inčukalnu, kas bija dzelzceļa un lielceļa vārti no austrumu puses- Petrogradas uz Rīgu vai otrādi..

Vēlāk, 1919. pie Inčukalna landesvērs (vācu zemessargi) mēģināja aizkavēt sarkanos, kuri gāja uz Rīgu, bet nesekmīgi

Pirmā pasaules kara laikā latviešu tauta noticēja saviem spēkiem un realizēja ilgi loloto sapni par neatkarīgu valsti Latviju, ko proklamēja 1918.gada 18.novembrī, bet reāli izcīnīja 1919. gada 11. novembrī

Šodien par sīvajām 1. pasaules kara kaujām Inčukalna apkārtnē liecina vairs tikai šie vācu karavīru brāļu kapi, kuros atdusas 52 krievu, ierakumi un tranšejas apkārtnes mežos un betona šaujamlūka- dzots pie vecā lielceļa, kuram iepretīm pāri ceļam otrā pusē reiz atradās kara hospitālis un arī karavīru kapi. To mirstīgās atliekas vēlāk 1935.gadā ar Vācijas valdības gādību tika pārāpbedīti šajā vietā kā arī uzstādīts kapakmens un individuālās piemiņas zīmes- betona krusti.

Lai Dieva miers kritušo karavīru dvēselēm un pīšļiem Latvijas zemē.

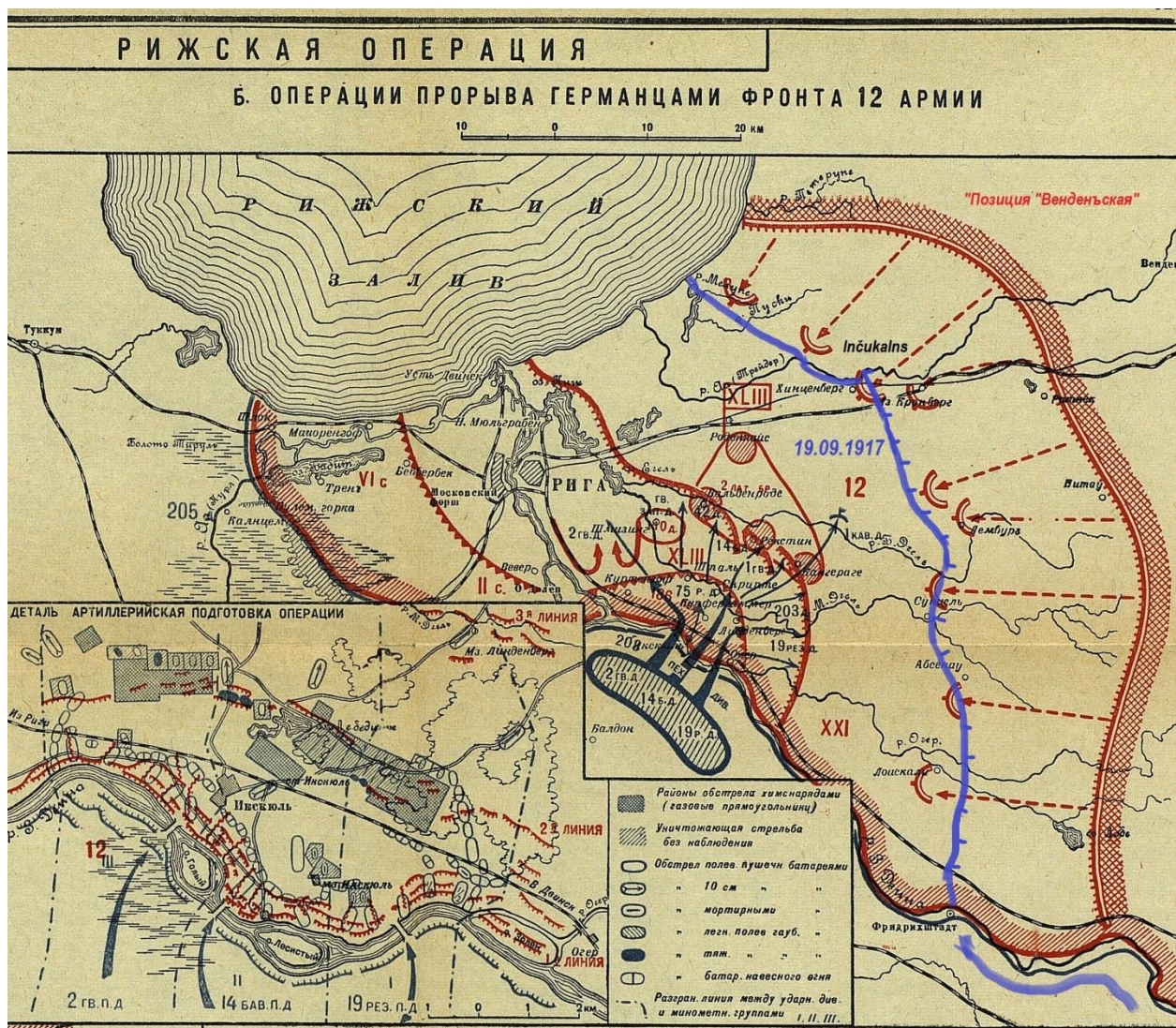
Inčukalna militārās vēstures takas

2

Krievu armijas "Pozīcija „Vendenskaja ” priekšpozīcijas 1917.

Atrašanās vieta: Inčukalns, Indrāni

Rīgas operācija, militārajā vēsturē pazīstama arī kā **Kauja par Rīgu** jeb **Itjē Rīgas ofensīva** (vācu: *Schlacht um Riga* — 'kauja par Rīgu', angļu: *Hutier's Offensive at Riga*), bija Vācijas impērijas 8. armijas uzbrukuma operācija Pirmā pasaules kara laikā ar mērķi ieņemt Rīgu un ielenkt to aizstāvošās Krievijas Republikas 12. armijas daļas. Kaujas notika no 1917. gada 1. līdz 6. septembrim. Uzbrukumā Vācijas pusē piedalījās vairāk nekā 60 000 karavīru, Krievijas pusē aizstāvējās 161 000 karavīru. 2. latviešu strēlnieku brigādes karavīri aizsardzības kaujā pie Mazās Juglas spēja novērst Krievijas karaspēka iekļūšanu aplenkum.

Sagatavoja: Ēvalds Krieviņš, atv. pulkvežleitnants
08.10.2020

Sagatavoja: Ēvalds Krieviņš, atv. pulkvežleitnants

Inčukalna militārās vēstures takas

Inčukalna militārās vēstures takas

1.

Piemineklis pirmajā kaujā ar Sarkano armiju kritušajiem Latvijas zemessardzes karavīriem.

Atrašanās vieta: Inčukalnā, Atmodas ielā 2

Autors: Artis Buks.

Izgatavotājs: SIA "Akmens apstrādes centrs AKM"

Meistari: Guntis Pandars un Pēteris Zvaunis.

Materiāls: Laukakmens. Piemineklis izgatavots no liela izmēra monolīta akmens, kas tika atrasts Ruļļos pie Jelgavas, un, ko iniciatīvas grupai, atvēlēja SIA "Ceļu būvniecības sabiedrība "Igate".

Ierosinātāji:

2014. gadā - Inga Freimane, Indra Čekstere, Artis Buks, Lauris Rasnačs,.....

Ēvalds Krieviņš, Aivars Kalnietis,.....

Veidots par ziedojumos savāktajiem līdzekļiem.

Projektu īsteno: Biedrība "Latvijas Dabas un Pieminekļu aizsardzības biedrība"

Projekts ievietots portālā 29.10.2014

Projekts noslēgts 31.12.2016

No **3442.,00 €** saziēdoti **2392,73 €**

Atklāts 2016. gada 3. jūlijā.

Vēsture:

2016. gada 3. jūlijā, tika atklāts pieminēklis pirmajai kaujai par Latvijas neatkarību, kas veltīts Latvijas zemessardzei (Die Lettländische Landeswehr), kurā plecu pie pleca jaundibināto valsti pret boļševiku Padomju Krievijas Sarkano armiju aizstāvēja vietējie baltvācieši, krievi un latvieši.

Pie Inčukalna muižas un stacijas 1918. gada 31. decembrī četras Latvijas zemessardzes rotas – Triecienrota (Stosstrupp) 1., 2., 3. Rīgas zemessardzes un krievu rotas (t. i. aptuveni 400 karavīru), no kuriem lielākā daļa bija Rīgas skolu ģimnāzisti, kā arī citi brīvprātīgie bez militāras pieredzes.

Vācu rotas komandēja bijušās krievu cariskās armijas pulkveži, bet krievu rotu – kapitāns (majors) Didorovs.

Sarkanās armijas apvienoto kaujas grupu - no 1. un 4. latviešu strēlnieku padomju pulkiem, ko atbalstīja bruņuvilciens, Operācijas vadību uzņēmās 2. brigādes komisārs Roberts Apinis, bet palīdzēja 2. Novgorodas divīzijas komisārs Jānis Fabriciuss. Cēsīs atradās Stučkas valdība.

Neskatoties uz sarkano latviešu strēlnieku pieredzi un skaitlisko pārsvaru, Latvijas zemessardze sīvās kaujās noturēja Inčukalnu divas dienas, līdz beidzot 1919. gada 1. janvāra vakarā, lai izvairītos no ielenkuma, bija spiesta atkāpties, zaudējot 43 kritušos. Daļa no sagūstītajiem zemessargiem tika nošauti uz vietas, bet 14 nogādāti uz Cēsīm, kur Cēsu apriņķa revolucionārais tribunāls savā otrajā sēdē 1919. gada 27. janvārī visiem 14 piesprieda „augstāko soda mēru – nāvi caur nošaušanu”. Spriedums tika izpildīts 2. februāra rītā. Septiņi no zemessargiem ir apglabāti Cēsu Vācu kapos.

Brāļu kapu komitejas priekšsēdētājs Eižens Upmanis tolaik secinājis, ka kauju piemiņas vietās ārpus kapiem šis varētu būt vēsturiski pirmais pieminēklis apvienotajiem latviešu un baltvāciešu spēkiem.

Sagatavoja: Ēvalds Krieviņš, atv. pulkvežleitnants

Inčukalna militārās vēstures takas

https://www.ziedot.lv/realizetie-projekti/piemina-pirmajiem-latvijas-zemessargiem-2037?fbclid=IwAR30mk-N5ZE19kJx31kHu9d_YFcNA1sYGRfoR7wp63ZGnHnLXCDRpIqT9Z8

http://vesture.eu/index.php/Pirm%C4%81_kauja_par_Latvijas_neatkar%C4%ABbu